

jelenéséig – komoly adósságaink voltak. Persze maradnak feladatok még e hézagpótló munka megjelenését követően is. A kutató- és ismeretterjesztő munka továbbfolytatására ösztökélnek azok az összefoglaló tények és adatok, amelyeket az Esterházy-kincstár 20. századi történetéhez is felvázol e könyv szerzője.

Az albumszerű kötetet számos színes és fekete-fehér fotó, illusztráció és gazdag jegyzetanyag egészíti ki. A magyar művelődéstörténet, nemzeti kultúránk színes fejezetét tárgyaló, szép kiállítású könyvet a fiatalabb korosztály és a felnőttek is haszonnal forgathatják. Leginkább azért a magyar történelem és művészettörténet iránt érdeklődőknek és iskoláinknak ajánlható.

A remekbeszabott, nemesveretű, pompás kiállítású kötet a Helikon Kiadó kivívott jó hírnevét öregbíti.

Helikon Kiadó, Budapest, 1994.

DR. OLÁH JÁNOS

Juhász Gyula Tanárképző Főiskola
Szeged

Czeizel Endre: Az érték még mindig bennünk van

A humán genetika „nehéz” kérdéseivel, a szellemi adottságok és a tehetség modern értelmezésével ismertet meg bennünket a népszerű szerző ebben a kibővített, újra kiadott könyvében. („Az érték bennünk van” című munkáját dolgozta át az ismert tudós. Ez a kiadás a Gondolat Könyvkiadó gondozásában jelent meg 1984-ben.)

A mű témakörei: a genetika főbb elvei, a szellemi képességek gyökerei, emberi méltóságunk, a tárgyilagos önismeret és a magyarságtudat, a kivételes tehetségek származáselemzése, a kivételes szellemi képesség is lehet hátrány, az értelmi fogyatékosok, kábítószeresek, családtervezés, a szellemi képességek fejleszthetősége.

Pedagógusoknak, szülőknek és általában közgondolkodásunk korszerűsítéséért, ifjúságunk látókörének tágításáért fáradozóknak ajánlja művét Czeizel Endre, mely a MOL RT. támogatásának köszönhetően jött létre.

A korábbi változat átdolgozásának a szükségességét így indokolta a szerző: megírása óta sok év telt el (1981 óta sok új eredmény született a tudományban), másrészt szerette volna néhány azóta született tanulmányát és szakmai eredményét beépíteni a műbe. A második kiadás címe több szempontból is szimbolikus. A szerző egyrészt érzékeltetni akarja, hogy lényegében a korábbi munka kibővített, átdolgozott kiadásáról van szó. Ugyanakkor a cím elégedetlenséget is kifejez. Az érték jórészt még mindig bennünk van, ahelyett, hogy társadalmi tevékenységként testet öltött volna. Elérkezett a „most vagy soha” időszaka.

A híres orvosgenetikus szerint sokan hiszik manapság, hogy a legnagyobb társadalmi érték a pénz és a gazdagság, míg korábban nem kevesen a hatalom birtoklását érezték a legfontosabbnak. Mik a legfontosabb emberi értékek? – teszi fel a kérdést a szerző. Szerinte egyik bizonyosan az emberi alkotóképesség, amely értelmet ad munkánknak, és megadja az életünk harmóniájához annyira szükséges sikerélményt. A másik legfontosabb érték az egészség, amely adottságaink valóra váltásának is alapvető feltétele. A legfőbbnek az utolsót tartja az általa vélt „szentháromságon” belül a könyv írója: a boldog, kiegyensúlyozott családi életet, amely ma-gánéletünk harmóniáját döntően meghatározza.

Külön szól Czeizel Endre a pedagógusok küldetéséről. Mindenekelőtt embert kell formál-

niuk a gyermekekből. A gyermekekben gondosan fejleszteniük kell azt az általános értelmi képességet, amely minden pályán szükséges az érvényesüléshez. Végül, de semmi esetre sem utolsósorban, meg kell találniuk minden gyermek speciális tehetségét. „Régebben a pedagógusnak nagyobb tekintélye volt” – állapította meg a szerző. Mindez azonban mára több okból megváltozott. Az iskolának azonban változatlanul fontos feladatai vannak. Czeizel szerint az iskola szerepének megítélésekor három vélemény ismert:

a) Az iskola nem differenciál a tanulók között, legfeljebb rögzíti a meglévő örökletes és családi hatásokból eredő különbségeit.

b) Az iskola eltünteti, illetve eltüntetheti a gyermekek magával hozott különbségeit.

c) Az iskola fokozza, illetve fokozhatja az amúgy is meglévő eltéréseket a tanulók között.

Ferge Zuzsa szerint úgy tűnik, hogy az általános iskola évei alatt a különböző rétegek gyermekeinek tanulmányi eredményei közötti különbség növekszik, azaz a hátránnyal indulók hátránya tovább nő.

Duncan és munkatársai szerint az iskolázottságot a vizsgált személy értelmi képessége sokkal inkább befolyásolja, mint szüleinek iskolázottsága vagy foglalkozása, tehát a származása.

Mindezek ismeretében eléggé fenyegetőnek tűnnek az iskolai teljesítmények romlásáról tudósító híradások. Az Amerikai Egyesült Államokban az elmúlt években ugyanis némileg csökkent az iskolások értelmi szintje. Nálunk is hallhatók hasonló vélemények Czeizel szerint.

A szerző külön felhívja a figyelmet a differenciált oktatás fontosságára. Az iskola elsőrendű feladata nyilvánvalóan az átlagosok nagy tömegének, a gyermekek mintegy 92%-ának oktatása és nevelése, de foglalkozni kell az átlagtól számottevően eltérő adottságúakkal is. Figyelembe kell venni Comenius intelmét:

„A tanulás ne mártírium, hanem igaz gyönyörűség legyen.”

A fentiek bizonyítják, hogy milyen jó lenne, ha minden pedagógus elolvasná a második kiadást is, és átgondolná az általa megoldható feladatokat.

Akadémiai Kiadó, Budapest, 1994. 286 p. 395 Ft.

Kiadja a Módszertani Közlemények Baráti Társasága

Felelős kiadó: Dr. Siposné dr. Kedves Éva

Kiadóhivatal: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.

Szerkesztőség: 6725 Szeged, Hattyas sor 10.

Telefon: 62/310-051

Évente 5 alkalommal jelenik meg.

Évi előfizetési díja: 200 Ft.

A címlapot tervezte: Fischer Ernő

Megjelent 3500 példányban.

CORRECT Kft. Szeged

Felelős vezető: Duba Tamás ügyvezető

ISSN: 1219-06-08